

Nr 24

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om utredning rörande förmögenhetsskatten för äkta makar.

(2:a avd.)

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II:554 av herr *Wahrendorff* har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning beträffande höjning av det skattefria beloppet för förmögenhet för äkta makar i enlighet med vad i motionen anförts».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Enligt den lydelse 10 § förordningen om statlig förmögenhetsskatt har enligt beslut av 1957 års riksdag utgår sådan skatt beträffande fysisk person, oskift dödsbo, utländskt bolag och vissa familjestiftelser endast för förmögenheter överstigande 80 000 kronor. Skatten utgår enligt 11 § 1 mom. efter en skiktsskala, i vilken den lägsta skattesatsen, 5 promille, gäller för den del av den beskattningsbara förmögenheten, som överstiger 80 000 men icke 100 000 kronor, och den högsta skattesatsen, 18 promille, för den del av den beskattningsbara förmögenheten som överstiger 1 000 000 kronor. För äkta makar beräknas beskattningsbar förmögenhet gemensamt, och skattepliktsgränsen är för dem liksom för ensamstående bestämd till 80 000 kronor. Enligt stadgande i 11 § 2 mom. skall vissa föreningar, samfund och samfälligheter erlägga förmögenhetsskatt med en och en halv promille av den del av den beskattningsbara förmögenheten, som överstiger 5 000 kronor. För fysisk person och oskift dödsbo gäller en bestämmelse i 9 § enligt vilken en reducering av förmögenhetsskatten sker vid ringa eller ingen inkomst. Den beskattningsbara förmögenheten skall nämligen icke beräknas högre än trettio gånger den sammanräknade nettoinkomsten, dock minst till hälften av den skattepliktiga förmögenheten.

Yrkanden av samma innebörd som det i förevarande motion framförda har tidigare vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Senast år 1956 avvisades motionsyrkanden av detta innehåll. Från bevill-

ningsutskottets sida har därvid brukat erinras om att något verkligt behov av en högre skattepliktsgräns för äkta makar än för ensamstående inte ansetts föreligga med hänsyn till att skattepliktsgränsen satts relativt högt och förmögenhetsskatten till en början utgår med 5 promille. Vidare har åberopats att det är en fördel i systematiskt hänseende med en enhetlig skattepliktsgräns. En differentiering av gränsen skulle medföra att skatten inte kan utläsas ur en och samma tabell.

Erinras må även om följande uttalande i ämnet av 1955 års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 31 i anledning av enahanda motionsyrkande:

Utskottet vill endast i anledning av det i motionerna berörda spørsmålet angående det rättvisa i att ha en gemensam skattepliktsgräns för äkta makar framhålla, att den gemensamma skattepliktsgränsen visserligen kan föranleda till att äkta makar får erlägga förmögenhetsskatt, oaktat de före giftermålet var för sig icke haft sådan skattskyldighet, men att detta får ses såsom en följd av sambeskattningen. Såsom i tidigare sammanhang uttalats, är detta i och för sig icke mer anmärkningsvärt än att makar, vilka före äktenskapet var för sig betalat förmögenhetsskatt, efter giftermålet kan få betala en högre sammanlagd förmögenhetsskatt. Om skattepliktsgränsen bestämdes olika för makar och ensamstående, finge detta vidare till följd en relativ skärpning av förmögenhetsbeskattningen i de talrika fall, då ett äktenskap upplöstes genom ena makens död. En sådan relativ skärpning i förmögenhetsbeskattningen för änklingar och änkor finge emellertid betraktas såsom ett icke önskvärt resultat.

Den senaste höjningen av skattepliktsgränsen vid förmögenhetsbeskattningen skedde år 1957 på förslag av arvsskattesakkunniga och betraktades som ett provisorium i avvaktan på de sakkunnigas slutliga prövning av arvs- och förmögenhetsbeskattnings utformning. Genom den då vidtagna uppräknningen från 50 000 kr. till 80 000 kr. avsågs främst att neutralisera verkningarna av den höjning av fastighetstaxeringsvärdena, som kunde förväntas genom 1957 års allmänna fastighetstaxering.

I sitt slutliga betänkande, SOU 1957:48, ansåg sig arvsskattesakkunniga inte böra föreslå ytterligare höjning av skattepliktsgränsen vid förmögenhetsbeskattningen än vad som provisoriskt genomförts år 1957. De sakkunniga anförde härom bl.a.

Sammanfattningsvis kan sägas att en högre skattepliktsgräns än 80 000 kronor icke synes vara motiverad vare sig med hänsyn till den allmänna sociala och ekonomiska utvecklingen eller — ännu mindre — i betraktande av förändringarna av penningvärdet. Av vad tidigare nämnts framgår att — även om de nya taxeringsvärdena blivit något högre än förut antagits — en skattepliktsgräns vid 80 000 kronor likväl kommer att i väsentlig mån motverka följderna av taxeringsvärdeshöjningen. Denna skattepliktsgräns medför befrielse från förmögenhetsskatt för sådana jordbruksfastigheter och rörelser, som kunna anses jämförliga med arbetsredskap och liknande. Vidare bör bemärkas att redan en skattepliktsgräns vid 80 000 kronor medför

en större skattelättnad för ägare av annan fastighet än som är motiverad enbart med hänsyn till den höjda taxeringsnivån för dylik fastighet. En högre skattepliktsgräns skulle därför medföra ett icke motiverat gynnande av ägare till sådan fastighet liksom — i ännu högre grad — av förmögenhetsägare, som ha sina tillgångar placerade annorledes än i fastighet. Härjämte bör icke bortses från det skattebortfall som skulle bli följden av en ytterligare höjning av skattepliktsgränsen.

I enlighet med det ovan anförda ha arvsskattesakkunniga icke funnit anledning föreslå någon annan skattepliktsgräns vid förmögenhetsbeskattningen än 80 000 kronor. Icke heller i fråga om skatteskalan i övrigt ha de sakkunniga ansett tillräckliga skäl till ändring föreligga.

Frågan om förmögenhetsskattens utformning är en av de frågor som omfattas av allmänna skatteberedningens utredningsuppdrag. I direktiven för skattesystemutredningen anföres bl.a. följande.

Utredningen bör vidare uppmärksamma de frågor som sammanhänger med beskattningen av förmögenhet och dess avkastning. Nuvarande regler innebär i princip att förmögenhetsinkomst beskattas hårdare än arbetsinkomst, där förmögenheten underkastas särskild beskattning. Häremot kan i och för sig inte resas någon invändning. Förmögenhetsbeskattningen tillhör emellertid de frågor som ständigt står under diskussion, och den bör helt naturligt ingå i den allmänna omprövning av beskattningen som skall ankomma på utredningen. Bland de spörsmål på förmögenhetsbeskattningens område som blivit föremål för diskussion kan särskilt nämnas det förhållandet att förmögenhetsskatten i förening med inkomstskatten på avkastningen i vissa fall kan ta så gott som hela avkastningen i anspråk. Det har också ifrågasatts det berättigade i att ta ut förmögenhetsskatt på förmögenhet som är nedlagd i produktionsmedel, t.ex. i lantbruk. Å andra sidan har påpekats att värdestegringsvinster under nuvarande förhållanden i stor utsträckning icke beskattas. Erinras kan bl.a. att vissa närliggande spörsmål för närvarande prövas inom den kommitté som har att utreda frågan om värdebeständiga lån.

I den förevarande motionen har bl.a. framhållits att utvecklingen sedan förmögenhetsskatteskalorna fastställdes och även sedan det nu gällande beloppet för skattefri förmögenhet beslutades år 1957 medfört att de normer som nu gäller för statlig förmögenhetsskatt i väsentlig utsträckning kan anses föråldrade. Motionären utgår emellertid från att de otillfredsställande förhållanden, som råder på förmögenhetsskattens område, blir föremål för reformförslag från den nu arbetande allmänna skatteberedningen. Utan att avvakta allmänna skatteberedningens förslag i dessa frågor borde en omedelbar anpassning av förmögenhetsskatten för äkta makar komma till stånd. En omfördelning bör ske på så sätt, att ensamstående förslagsvis liksom hittills medges ett skattefritt belopp för förmögenhet av 80 000 kr. men att motsvarande belopp för äkta makar bestämmes till

120 000 kr. Den definitiva avvägningen i detta sammanhang såväl beträffande det skattefria beloppets storlek som de tillämpliga skatteskalorna bör bli föremål för skyndsam utredning.

Utskottet

Enligt förordningen om statlig förmögenhetsskatt utgöres för närvarande sådan skatt av fysiska personer, oskifta dödsbon m.fl. för beskattningsbara förmögenheter överstigande 80 000 kronor. För äkta makar beräknas beskattningsbar förmögenhet gemensamt och skattepliktsgränsen är densamma som för ensamstående.

I förevarande motion yrkas skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om skyndsam utredning rörande höjning av skattepliktsgränsen för äkta makar. Motionärerna föreslår att skattepliktsgränsen för äkta makar bestämmes till 120 000 kronor om motsvarande gräns för ensamstående bibehålles vid 80 000 kronor.

Yrkanden om högre skattepliktsgräns vid förmögenhetsbeskattningen för äkta makar än för ensamstående har tidigare vid flera tillfällen prövats av riksdagen men avvisats. Beträffande skälen till detta ställningstagande må erinras om att något verkligt behov att härutinnan göra en åtskillnad mellan äkta makar och ensamstående inte ansetts föreligga, då förmögenhetsskatten — såsom för närvarande är fallet — i de lägsta förmögenhetsskikten utgår med den relativt låga skattesatsen av 5 promille. Att gränsen för skatteplikt hållits förhållandevis hög har även ansetts såsom en betydelsefull faktor. Det har vidare framhållits att skattepliktsgränsen alltsedan förmögenhetsskatten infördes år 1910 varit densamma för ensamstående som för äkta makar och att det ur systematisk synpunkt är en stor fördel med en enhetlig skattepliktsgräns, bl.a. i det avseendet att endast en skattetablell erfordras.

Utskottet vill erinra om att den nuvarande skattepliktsgränsen, 80 000 kronor, fastställdes år 1957. Genom höjningen från den tidigare gällande gränsen, 50 000 kronor, avsågs att i stort sett neutralisera verkningarna i förmögenhetsskattehänseende av den höjning av taxeringsvärdena som kunde förväntas genom 1957 års allmänna fastighetstaxering. Höjningen var provisorisk, men då beslutet omprövades påföljande år i samband med den då beslutade omläggningen av arvsbeskattningen, ansågs skäl inte föreligga att göra en ytterligare höjning. Till detta resultat kom redan arvs-skattesakkunniga, åt vilka det uppdragits att utreda förevarande fråga, i sitt i slutet av år 1957 avlämnade betänkande. I detta ställningstagande var de sakkunniga eniga.

Huruvida utvecklingen sedan år 1957 varit sådan att en generell höjning

av skattepliktsgränsen vid förmögenhetsbeskattningen under de närmaste åren bör ske, är utskottet inte berett att nu uttala sig om. Det bör emellertid anmärkas att någon ny allmän fastighetstaxering inte ägt rum sedan dess och att den taxering av detta slag, som skulle ha skett år 1962, genom beslut av föregående års riksdag uppskjutits till år 1964.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen ingår förmögenhets- skatten i den allmänna omprövning av skattesystemet som det ankommer på den till allmänna skatteberedningen hörande skattesystemutredningen att göra. Då således förmögenhetsskattens framtida utformning redan är föremål för överväganden av särskilda sakkunniga och anledning enligt utskottets mening inte föreligger att utbryta spörsmålet om skatteplikts- gränsen till behandling för sig, kan utskottet inte tillstyrka skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet. Utskottet avstyrker således den förevarande motionen.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att motionen II: 554 av herr Wahrendorff om utredning
rörande förmögenhetsskatten för äkta makar icke måtte
föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 mars 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Jansson, Spetz, Gustaf Elofsson, Söderquist, Oscar Carlsson, Yngve Nilsson, Wärnberg och Hellebladh; samt

från a n d r a kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Engkvist, Gustafson i Göteborg, Magnusson i Borås, Darlin, Andersson i Essvik, Kristenson i Göteborg, Rydén och Fäldin.

Reservation

av herrar *Hagberg, Gustaf Elofsson, Yngve Nilsson, Magnusson* i Borås och *Darlin*, vilka — under återopande av innehållet i motionen II:554 av herr *Wahrendorff* — ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till berörda motion, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning av frågan om höjning såvitt avser äkta makar av det enligt förordningen om statlig förmögenhetsskatt skattefria beloppet.